

Fita ena leta vemagilafuna

Leta ana alamani weaqina

Fita ena leta nugweta 'inaya Ieisu ana to'abibodayavo vematamagilafuyedi ma'oda ina toa 'aiqa tuta~nana vita ilobelobedi tomotau 'idiega. Ta ba'e ena leta vemagilafuna 'inaya vematamagilafuyedi vaidi tove'ita 'e'eu'au'avidu weaqina, mana ilugulugu 'ekalesia taha taha 'idia, ta tovetumaqana iveve'ita veifedi. Ta wese Fita ba'e leta~nana 'inaya Yaubada ena tomotauyavo vematamagilafuyedi Ieisu ena 'evivi mai bwa'obwa'oya weaqina.

Leta gamona

1:1-2 Vematamagilafu be venoqi

1:3-15 Tovetumaqana ina veilivu aqiaqi

1:16-21 Buki Gwala ena vona ge tomotau edi nuanua 'inega

2:1-22 Tove'ita 'eu'au'avidu weaqidi

3:1-18 Keliso ena 'evivi mai bwa'obwa'oya

Lukaiwa

1 ¹Leta ba'e ya'a Saimoni Fita 'iguyega, ya'a Ieisu Keliso ena tofewa kavovo be wese ena tovaletuyana. Ta ya'wayavia omi'a ni'a ovetunutunuqa eda Yaubada ta wese ada To'etoyavua Ieisu Keliso matadia. Ta ba'e vetunutunuqa~nana 'inega vetumaqana 'aidegana ni'a ineida.

²Yavevenuqi weaqimi nuanuagu emi alamani Yaubada ta wese eda Kaiwabu Ieisu Keliso weaqidi nave'ena'i 'imia, 'inega veyoluba ta wese toadaumwala ina neimi.

Alamani 'inega ilivu naveaqiaqi

³Ieisu ena waiwaiega yani qabuna ni'a neida be yaqisa ada fata kana toa Yaubada ena nuanua 'idewani. Ba'e toa~nana ada fata mana ita'a Yaubada ni'a kahalamania. Tauna venua'ivineda ena tomotauyavo 'idewani 'inega ena aqiaqina ta wese ena ilivu tunutunuqina ni'a vewila'ayea 'idaya. ⁴Ta wese ba'e waiwai~nana 'inega ena vona fofofola aqiaqi otaqidi neida, be yaqisa vona fofofola diavona 'idiega nuanua

luveifadi be ilivu luveifadi qabudi kana nogedi ta kana veilivu Yaubada ena ilivu 'idewani.

⁵ Vonahaqiaqi, Yaubada yani qabuna ni'a viaqia weaqida ena veyolubega, e 'inega ona toho waiwai be emi vetumaqana ona luvetomanea ilivu aqiaqina 'inega, ta ilivu~nana 'inega alamani aqiaqi Yaubada weaqina navuaqa yawaimi 'inaya, ^{6a} ta alamani~nana 'inega taumiega ami fata ona 'itamakimi, ta 'eguma ami fata taumiega ona 'itamakimi, e 'inega taumiega ami fata ona bibitaqomi, ta bibitaqo~nana 'inega ami fata be emi ilivu navevunavunaqa 'idewani Yaubada ena ilivu, ⁷ta vevunavunaqa~nana 'inega ami fata ona veiaiana aqiaqi tovetumaqana qabudi maega, ta veiaiana~nana 'inega ami fata tomotau qabudi ona veyolubedi. ⁸'Eguma ba'e ilivu diavona 'imia ina ve'ena'i otaqa, 'inega emi alamani eda Kaiwabu Iesu Keliso weaqina wese nave'ena'i, ta ba'e alamani~nana 'inega vuaqa aqiaqina ina 'ifoqe, ta ona ve'ebeiuila tomotau 'idia adi 'etoyavua weaqina. ⁹Ta 'eguma ba'e ilivu diavona ge 'imia ida 'eno'eno, e 'inega omi'a kavonaya matami kwayakwayadi, ta wese kavona be oda venuafania lova Yaubada givevunavunaqimi emi luveifanayavo 'idiega.

¹⁰'Inega egwavo, ona vetafe'wa waiwai be ilivu aqiaqidi ona viaqidi 'inega tomotau ina 'itemi ta ina vonaya vonigo omi'a vonahaqiaqi Yaubada ni'a venua'ivinemi be ena qabu gamonaya otoatoa. Ta 'eguma egu vonayavo ba'e ona matayagedi e nawale ge wese ona be'u. ¹¹'Inega 'abibodanaya Yaubada me ena qaiawa na'ebe'ewemi ona lugu eda Kaiwabu be ada To'etoyavua Iesu Keliso ena 'Ebeluvine 'eno'eno vatayana gamonaya.

¹²Omi'a vona diavona lova o'ewedi ni'au oalahalamanidi ta nawale okafi'i'ihidi, ta tua nuanuagu tuta qabuna ena vematamagilafuyemi ba'e yani diavona weaqidi. ¹³Vonahaqiaqi, yanuaia luaqiaqiegu be tuta qabuna ba'e yani diavona weaqidi nuami ena luluqa'udi ana laba bwa'obwa'o ba'e ena nokea, ^{14b} mana yahalamania tuta goyona be yawaigu nagumwala, 'idewani eda Kaiwabu Iesu Keliso ni'a ve'itegu. ¹⁵'Inega ena vetafe'wa waiwai be yani diavona ba'e ge ona nuafanidi, ta wese nuanuagu egu 'aliga 'abibodanaya ona nuave'avinidi be ona kafi'i'ihidi.

Yaubada ena vona yani aqiaqi otaqina

^{16c} Lova eda Kaiwabu Iesu Keliso ena waiwai be wese ena 'evivi mai weaqidi asimana 'imia. Ta ema simana diavona ge tomotau edi velulu'uya 'idiega ada vonayedi, ta 'esi Keliso ena waiwai matamega a'itea, ta weaqina asimana aqiaqiea 'imia. ^{17-18d} Lova tuta~nana Iesu maega bwanagaya atoatoa, 'inega Yaubada bonana mahalega taumega anoqolia,

^a 1:6 Gal 5:22-23 ^b 1:14 2Kol 5:1; Ion 21:18-19 ^c 1:16 Md 17:1-5 ^d 1:17-18 Md 17:5

vonaya, “Ba’e Natu Otaqigu, tauna yaveveyolubea qiduana be weaqina yaqaiqaiawa agona.” Ta ba’e vona diavona ’inega Tamada Yaubada Natuna awatuboya ta wese ’amayabea.

¹⁹Ba’e ’iuna ’inega Yaubada ena tovesimasimanayavo edi simana Ieisu Valena weaqina avetumaqana aqiaqiea. Ta Vale~nana kavonea odamu simatalina velovelovana gamonaya. ’Inega luaqiaqiem be tovesimasimana diavona edi vonayavo i’wayavidi ona nuanua aqiaqi weaqidi ana laba Keliso ena ’evivi mai ana ’aubena ’inaya. Tauna ena simatala qidua otaqina ’inega nuami nagivesimalalidi kavona be ’ubwana ’awa’awai otaqaya vanevane ta bwa’obwa’o guguvesimalalia. ²⁰Ta yani qidua otaqina nuanuagu ona alamani aqiaqiea, vonigo Yaubada ena tovesimasimanayavo edi vonayavo qabudi Buki Nugwenugweina gamonaya, ge taudi ’idiega ida vevi’oni, ²¹^e mana Yaubada ena vona tovesimasimana ’idiega ge taha tuta da’ifoqe taudi edi nuenuaga, ta ’esi Niboana Gwalagwalana tosimana diavona venuaha’uyedi ’inega Yaubada ena vona isimana ’ifoqeyedi.

Tove’ita ’e’eu’au’avidi weaqidi

2 ^{1f} Ta wese lova Isileli gamonaya tovesimasimana ’e’eu’au’avadi itoa, e wese ’idewana nawale tove’ita ’e’eu’au’avadi omi’a nuanimia ina toatoa. Taudi nawale ’waivega edi nuanuayavo luveifadi Yaubada weaqina ina ve’itayedi be vonigo emi vetumaqana ina qeunidi. Ta wese Ieisu Keliso ge nuanuadi ina ’awahaqiaqiei vonigo tauna edi Kaiwabu, tauna lova sulalinega gubaufedi edi luveifana ’inega. Ta ’esi ba’itagana Togubaufa~nana ivegeqea. E ba’e ilivu~nana ’inega taudi edi veilae ni’a vadi’wedi. ²Ta Yaubada ena tomotauyavo ’idiega ’ea’ealidi nawale tove’ita ’e’eu’au’ava~dina edi ve’ita luveifadi be wese edi ilivu ’ebeiniyauyau ina ’abibodedi. Ta wese vaidi tomotau Keliso ena ve’ita aqiaqina ina ’awaluveifea. ³Ba’e tove’ita diavona taudi toveinanuguba ta nawale ina u’avemi edi vona yafayafana ’inega, mana nuanuadi emi mane be emi kulufa ina ’ewedi. Ta lova Yaubada adi luvine ni’a a’uya be tuta goyona naluveawalidi.

^{4g} Mana Yaubada ena tovale’ewayavo ge da’itedimo tuta~nana iluveifana matanaya. Ta ’esi mahalega felawebuiedi ’abaga veifana ’inaya, ta oi’idia watu’ubu velovelovaninaya yoqoyoqonidi ina toatoa ana laba luvine qiduana ana ’aubena na’ifoqe.

^{5h} Taha wese ’ebvetalatutula ba’e ona noqolia: Lova tuta nugwenugweina ’inaya Yaubada bwa’obwa’o qabuna luveawalia, mana tomotau qabudi edi ilivu luveifa otaqina. ’Inega Noa tomotau

^e 1:21 2Tim 3:16; 1Fit 1:11-12 ^f 2:1 Md 24:11; Iud 4 ^g 2:4 Iud 6 ^h 2:5 Nug 6:1–8:22; 2Fit 3:6

qabudi lugaihidi be ina nuagivila, mana 'eguma gebu nawale Yaubada naluvematasabudi ena luvine tunutunuqina 'inega. Ta tomotau qabudi inoga, e 'inega Yaubada seuseu qiduana 'inega luveawalidi. Ta 'esi Noa ena susuyavo maega adi yau 'eita (8) Yaubada 'etoyavuidi. ^{6-8ⁱ} Ta wese 'abibodanaya Yaubada 'abaga Sodoma be Gomola ana tomotauyavo luvine neidi 'inega 'aiwe 'ala'alainega gabu yavuledi. Ta tuta~nana 'inaya taha 'oloto ana wawa Lota toluveifadi maega itoatoa. Tauna edi ilivu luveifana 'ite'itedi 'inega 'wafina siniquaiqi. Ta ena ilivu tunutunuqina weaqina Yaubada 'etoyavua. Ba'e 'inega toveilaeq diavona ive'ebe'ita weaqida tola'ai nawale na'ifoqe tomotau 'idaya 'eguma Yaubada ena luvine kana veilivu kavokavovoyedi. ⁹ Inega o'itea, eda Kaiwabu ni'a alamania ma'oda 'inega toveilivu aqiaqidi na'etoyavuidi adi vitayavo 'idiega, ta wese ni'a alamani aqiaqiea ma'oda 'inega toveilivu luveifadi naluvematasabu 'aiqedidi ana laba luvine qiduana ana 'aubena na'ifoqe.

^{10^j} Ta vonahaqiaqi, ba'e luvematasabu~nana na'ifoqe tomeqabu Yaubada ena luvine iveveyani kavokavovoyea ta 'esi 'wafi ena qaiawa kavokavovo weaqina inuanua ta luveifa diavona iviaviaqidi. Ta ba'e tove'ita 'e'eu'au'ava~dina debadi 'i'wanina ta wese me edi gagasa, 'inega totoa mahalaya simasimalalidi ge ida 'amayabedi, ta 'esi tuta qabuna i'awa'awa luveifedi. ^{11^k} Vonahaqiaqi, Yaubada ena tovale'ewayavo tove'ita 'e'eu'au'avididi ivewaiwai va'inedi, ta ge taha tuta 'awaluveifega ida ve'ewedi eda Kaiwabu matanaya. ^{12^l} Ba'e tove'ita diavona kavona yubai ge taha edi alamanimo, mana yubai ge taha yani weaqina ida nuanua. Ta yubai adi luvine be tomotau ina kafidi ta ina luve'aligidi. Ta wese 'idewani nawale na'ifoqe taudi tove'ita luveifadi 'idia, mana alamani aqiaqi ge da'eno'eno 'idia. 'Inegana taudi wese kavona yubai ina 'elu'aliga kavovo edi 'awaluveifa totoa mahalaya 'idia weaqina.

¹³ Taudi edi ve'ita 'inega Yaubada ena tomotauyavo igiveluveifedi, ta giveluveifa~nana 'inega nawale adi ve'ia luvematasabu qiduana ina lobe. Taudi edi 'ebeqaiawa yani qabuna luveifadi 'idiega, ta 'aubenaya iviaviaqidi 'wafidi ana giveqaiawa weaqina nage adi lutonova ana giveaqiaqi weaqina. Ta tuta~nana taudi maega o'ai'ai 'inega edi ilivu luveifana 'inega igigivebwavumi. Ta edi givebwavu~nana 'imia weaqina iqaiqaiawa. ¹⁴ Ta tuta qabuna matadiega luabu ilivuna iviaviaqia, ta ba'e ilivu~nana ge datomanidi be adi fata ina lua'u. Ta tomotau me edi vetumaqana goyona ivevesi'wayamidi ilivu luveifana 'inaya. Taudi kulufa be yani qabudi i'ewe'ewedi tomotau 'idiega edi luvaivai gogona 'inega, mana ba'e ilivu~nana ialamani aqiaqiea. Ta ilivu diavona luveifadi weaqidi Yaubada ni'a vona ve'alatedi. ^{15^m} Taudi 'eda tunutunuqina ni'a

ⁱ 2:6-8 Nug 19:24; Iud 7; Nug 19:1-16 ^j 2:10 Iud 7-8,16 ^k 2:11 Iud 9 ^l 2:12 Iud 10

^m 2:15 Naba 22:7; Iud 11; Ve 2:14

inogea ta itauya gei, 'inega kavonaya Beoli natuna Balami ena 'edega itautauya. Tauna ena mane nuanuana nalobea ilivu luveifana 'inega. ¹⁶ Ta Balami~nana ena tauya gei lua'uya tuta~nana ena yubai doniki tomotau bonadiega lugwaeyea ena ilivu luveifana weaqina.

¹⁷ Ba'e to'eu'au'ava~dina kavona salufa go'ila geqana, ta wese kavona gawata yaqina mu'emu'e dadanedi 'idewani, ta 'idiega ge taha 'wei dawebui. Edi vona fofofola qabudi 'idiega ge taha vuaqi dimo. 'Inegana taudi nawale ina tauya velovelovana qidua otaqina gamonaya, 'idewana lova Yaubada ni'a 'iva'ava'aia weaqidi be ina toa. ¹⁸ Ta tuta qabuna ivonavona gagaha edi ilivu luveifadi weaqidi, ta ilivu luveifa~dina kavonaya ma'wa. Ta ilivu~nana 'inega tonuagivila vauvaudi ivesi'wayamidi be ilihi 'eviviedi imai edi ilivu luveifana nugwenugweina 'wafi ana qaiawa 'inaya. ¹⁹ Tove'ita 'eu'au'ava diavona tuta qabuna ivona fofofola toa yavuyavuina weaqina, ta 'esi taudiega edi ilivu luveifadi 'idiega nawale yoqoyoqonidi itoatoa. Mana 'eguma taha toga ge ana fata yani luveifana nanogei, e 'inega tauna kavona yoqoyoqonina luveifa~nana 'inega.

²⁰ Vonahaqiaqi, 'eguma taha toga ena ilivu luveifadi nanogedi ena alamani eda Kaiwabu be ada To'etoyavua Ieisu Keliso 'inaya weaqina be nanuagivila, e 'inega tomotau~nana yani aqiaqi otaqina viaqia. Ta 'eguma wese na'evivi ena ilivu nugwenugweina 'inaya, e 'inega ba'itagana tomotau~nana luveifa otaqa, ta 'abiboda lova ena luveifana. ²¹ 'Inega luaqiaqiea 'eguma tomotau~nana ilivu tunutunuqina ge damadualamania. Mana ge taha wese ana aqiaqimo 'eguma ilivu tunutunuqina ni'a alamanian ta luvine gwalagwaladi adi alamani ni'a 'ewedi, ta 'abiboda luvine diavona nanogedi! ²² 'Inega vona sesebai ba'e ivevona aqiaqi tomotau~nana weaqina ivonaya, "Kedewa luiwaqina taunega na'ai 'eviviea." ta wese vonaya, "Eguma taha bawe kana veuweia, e 'inega tuta kukusana 'inaya navemwatefula 'evivi."

Kaiwabu ena 'evivi mai ana 'aubena weaqina

3 ¹ Egwavo, ba'e egu leta vemagilafuna ya'wayavia waiwai 'imia. Ta leta diavona ya'wayavidi mana nuanuagu qiduana be nuami ena 'ewedi yani qabuna simasimatalidi 'idia, ta wese nuanuagu yani diavona ge ona nuafanidi. ² Nuanuagu ona nuave'avinia tola'ai lova Yaubada ena tovesimasimanayavo ivonayea 'imia. Ta wese eda Kaiwabu be ada To'etoyavua ena luvine 'imia o'ewea emi tovaletuyanayavo 'idiega ge ona nuafania.

ⁿ 2:16 Naba 22:28-35 ^o 2:17 Iud 12-13 ^p 2:20 Md 12:45 ^q 2:21 Lk 12:47-48

^r 2:22 Vos 26:11 ^s 3:2 Iud 17

3^t Ta nuanuagu qiduana yani taha weaqina nuami na'eqa'u aqiaqiea. Tuta 'ebelu'ovoa 'inaya vaidi tomotau luveifadi ina 'ifoqe 'imia, ta edi nuanua luveifana qabudi ina viaqidi. Ta wese ina givenu'wemi ta ina vonemia, 4^u "Iesu lova vona fofofola vonigo na'evivi namai, waista? 'Inega ma'oda vona fofofola~nana, ta tauna ma'inaya? Tamamavo ni'a i'aliga 'ovoa, ta ema toa bwa'obwa'oya ge davedumaduma, ta 'esi ana 'ita'itana 'idewani lova 'iva'ava'ata ana 'ebeve'ale 'inega." 5-6^v Togivenu'wa diavona ni'a ialamania vonigo Yaubada ena vonega mahala 'iva'ava'aia, ta wese ialamania vonigo Yaubada ena vonega go'ila vea'usi'iei ta bwa'obwa'o ayahayana 'ifoqe. Ta 'abiboda go'ila~nana 'inega Yaubada bwa'obwa'o qabuna luveawalia seuseu qiduana 'inega. Ba'e yani diavona ni'a ialamani aqiaqiea ta tua, edi nuenuega ba'e alamani~nana ivevegeqea.

7^{Ta} wese lova Yaubada ena nuanua 'inega mahala be bwa'obwa'o venua'ivinedi be nawale nagabu yavuledi 'aiwe 'ala'alaina 'inega luvine qiduana ana 'aubena 'inaya. Ta wese 'aubena~nana 'inaya Yaubada tomotau qabuda naluvineda, be tomeqabu ge ida 'amayabea naluvinedi ta naluveawalidi.

8^w Egwavo, yani 'aidegana weaqina ge ona nuafania. Eda Kaiwabu 'inaya ya'wala tausani (1,000) kavonaya 'aubena 'aidegana, ta 'aubena 'aidegana kavonaya ya'wala tausani (1,000) 'idewani. 9^x Vaidi tomotau ivonaya, "Ana 'ita kavona Kaiwabu ena vona fofofola ena 'evivi mai weaqina gigive'ove'oyea!" Ta eda Kaiwabu ge dagive'ove'o, ta 'esi me ena bibitaqo nawale ba'eba'e weaqimi, mana ge nuanuana taha toga naveilaqe vataya. 'Inega Yaubada tomotau qabuda 'etoyavua ana tuta givekuea weaqida be yaqisa ada fata kana nuagivila. 10^y Ta eda Kaiwabu ena 'evivi mai ana 'aubena ge ana alamanimo, ta ena 'ifoqe mai kavonaya tovanawala edi mai. Ta omo'e 'aubena~nana 'inaya mahala nahawala butuna qiduana maega kavona yavalata. Ta yani qabudi mahalaya itoatoa 'aiwe 'ala'alata na'ala 'ovoidi. Ta wese bwa'obwa'o be yani qabuna 'iva'ava'aidi i'eno'eno 'inaya Yaubada ena luvine 'inega ina awala.

11 Vonahaqiaqi, kuyavata qabudi nawale ina awala, 'inega omi'a luaqiaqiemi be ona nuanua qiduana ma'oda ona veilivu 'aiqa, mana Yaubada nuanuana ilivu gwalagwalana be tunutunuqina 'idiega ona toatoa.

12 Omi'a Yaubada ena 'aubena oba'eba'eyea, 'inega luaqiaqiemi be ona vetafe'wa waiwai Iesu Valena ena yawala dadana weaqina be yaqisa 'aubena~nana ona madugive'ifoqeyea. Ba'e 'aubena~nana 'inaya mahala nahawala 'aiwe 'ala'alata 'inega, ta ena luyayaqega kuyavata qabudi

^t 3:3 1Tim 4:1; Iud 18 ^u 3:4 Md 24:48 ^v 3:5-6 Nug 1:6-9; Nug 7:11; 2Fit 2:5

^w 3:8 Same 90:4 ^x 3:9 Aba 2:3; 1Tim 2:4 ^y 3:10 Lk 12:39; 1Te 5:2; Md 24:29,35

ina 'eluyagwa 'ovoa. ^{13z} Ta ita'a mahala be wese bwa'obwa'o vauvaudi kaba'eba'eyedi, 'idewana lova Yaubada vona fofofolayedi. Ta tomeqabu ni'a ivetunutunuqa Yaubada matanaya 'abaga~nana 'inaya ina toa.

¹⁴Egwavo, nawale oba'eba'e vona fofofola diavona edi mai weaqidi. 'Inega ona vetafe'wa waiwai be emi toa navevunavunaqa otaqa Yaubada matanaya, ta ge wese ami 'ebeve'ewamo. Ta wese tauna maega ona toadaumwala. ^{15-16^a} Ta ona nuave'avinia, eda Kaiwabu me ena bibitaqo nawale mahalaya ba'eba'e, be yaqisa ana fata tomotau qabudi 'etoyavua ina lobe, ta 'abiboda ena vona fofofola diavona naviaqidi. Ba'e leta~nana ya'wayavia kavona lova iada Faulo ena 'wayavi 'imia 'etoyavua weaqina Yaubada ena alamani aqiaqina 'inega. Ta tola'ai yavonayedi 'imia ba'itagana, e tauna lova ena letayavo qabudi 'idia ni'a simanedi. Ena vonayavo vaidi adi alamani vitana. Ta tovevwage edi vetumaqana kavona gawata da'alu'alua dadanei, e ba'e taudi Faulo ena vona adi alamani igivedumedumedi. 'Inega tomotau diavona edi ve'ita leta diavona 'idiega ge 'idewana lova Faulo maduve'itayedi 'imia. Ta wese 'idewani vaina vona Buki Nugwenugweina gamonaya igividoidi 'inega vona diavona adi alamani ivedumaduma, ta ba'e ilivu~nana ana ve'ia nawale Yaubada naluvegwamumuidi.

^{17b} Egwavo, omi'a ba'e yani diavona ni'a oalamanidi, 'inega tove'ita luveifadi 'idiega ona 'itamakimi, be yaqisa ge ina vesi'wayamimi edi ilivu luveifadi 'idia. Mana 'eguma ona 'abibodedi nawale emi avutugu falafalana ona nopei ta ona be'u. ¹⁸ Ta 'esi nuanuagu be emi alamani naveqidua eda Kaiwabu be ada To'etoyavua leisu Keliso weaqina. Ta wese nuanuagu Keliso ena veyoluba 'imia naveago. Luaqiaqieda be tauna kana awahawatuboya ba'itagana be wese tuta vataya 'idia. Vonahaqiaqi, eda nuanua 'idewani.

^z 3:13 Ais 65:17; 66:22; Ve 21:1,27 ^a 3:15-16 Lom 2:4 ^b 3:17 Mk 13:5; 1Kol 10:12